Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ★ ЕРА, 3 НОЯБРЬ, 1988 ШУ. ★ № 131 (7634). ★ Мах 3 кеп.

30—40-ча шерашка а 50-гIа шераш долалуш а хиннача репрессешца ювзаенна материалаш кхы тIа тахкара йолча КПСС ЦК Политбюро комиссе

Комиссе аргIанарча заседане ла а дийгIа йийцар СССР Прокуратура, СССР Лакхехьарча суда, КПСС ЦК-арча марксизма - ленинизма Института «болхлой оппозицена» чубоагIаш хиннача цхьаболча наьха балхапа а цул тIехьагIа царна Iаьдал тIакхувш хиларца а ювзаенначa материалашка хьажара итогех йола информаци.

А. Г. Шляпников, С. П. Медведев, кхыбараш керте латташ хинна «болхлой оппозици» хьахиннай 1921 шера профсоюзни дискусси йолча хана. «Болхлой оппозице» программа РКП(б) X-ча съездо харцахьа лаьрхIа хиннай теоретически состоятельни йоацари политически зене яри саина. Цунца цхьана «болхлой оппозице дIадеха цхьадараш нийса хилар белгалдаьккхача В. И. Ленина предложенегIа цун керттера лидераш, А. Г. Шляпников юкъе а воагIаш, парте цу съезде РКП(б) ЦК состава юкъе бахийтаб.

Цхьабакъда 20-гIа шераш ахалел тIехдаьнначул тIехьагIа, цу оппозице активни доакъошхой хиннараш Iаьдал тIа а кхувш лийца чубехкаб, тIаккха Iобахьийтаб. Цар цIераш цхьаккха бахьан а доацаш ювзаш хиннай «болхлой оппозице» бакинскии омскии группаш» оалаш хиннаращца. Уж группаш хилар а антисоветски, фракционни болх беш хиннаб аьнна царна бехк беш увттадаьр а дIахо техкача бакъхиннадац.

1935 шера вIашагIделлад «Московски контрреволюционни организаци — «болхлой оппозице» группа» аьнна цIи тилла дола дош. 1935 шера марте — апреле СССР НКВД-арча лаьрххIача совещане цу «дешах» уголовни бехктокхаме эзаб, тайп-тайпара таIазараш а деш А. Г. Шляпников, С. П. Медведев, С. И. Маслеников, Г. И. Бруно, М. А. Вичинский, В. П. Демидов, М. Н. Иванов, М. Ф. Михайлов, И. И. Николаенко, М. И. Прокопенко, А. А. Серебренников, В. Е. Тарасов, О. Х. Прокопенко, К. М. Тарасова, А. А. Тихомиров.

1937 шера А. Г. Шляпниковнеи С. П. Медведевнеи СССР Лакхехьарча суда военни коллеге цIаькха а вIашагIбеллача, партеи Советски правительстваи кулгалхошта духьалара террористически акташ кичъеш хиннаб, аьнна баьча бехкагIа топаш тоха судаш яьй. Тохкам бича гучадаьннад уж нах цхьаккха бехк боацаш лийца хинна хилар.

СССР Генеральни прокурора протестагIа СССР Лакхехьарча суда Военни коллеге 1988 ш. 1 сентябре В. П. Демидова, М. Н. Иванова, В. Е. Тарасова, А. А. Серебренникова, К. М. Тарасовай хьакъехьара СССР НКВД-рча лаьрххIача совещане соцам боха а баьб уголовни дош соца а даьд, цар леладаьча гIулакхашта юкъе зуламе долаш хIама доацаш хиларах.

А. Г. Шляпников, С. П. Медведев, С. И. Масленников, Г. И. Бруно, М. А. Вичинский, М. Ф. Михайлов, И. И. Николаенко, М. И. Прокопенко, О. Х. Прокопенко, А. А. Тихомиров судебни порядкагIа хьалхагIа реабилитаци а яь царна даьча бехкех уж мукъабовлийтаб.

«Московски контрреволюционни организаце — «болхлой оппозице» группа» «дешагIа» бехк баь хиннача наха реабилитаци ярах тIайийца судебни органий решени социалистически законносто дIадехачунга хьежжа я.

Теркаме ийцай КПСС ЦК-арча партийни тIахьожама Комитета лакхехьа хьоахабаьча наьха партийностах дола дош дувцаш хилара хьакъехьа енна информаци. ТIайийца решенеш кепайоазон тIа арайоахаргья.

КПСС ЦК Политбюро комисси дIахо болх беш я.

Яхьа дневник

ЛаьрхIар кхоачашду

Къахьегама толамашца накъа боагIа Сийлахь - боккхача Октябра 71 шу дизара цIейна «Грозэнергоремонт» яхача ремонтно - наладочни предприяте болхлой, инженерно - технически болхлой, гIулакхера нах. ТIехкхоачашъяьй цар октябра план, къахьегама овсарле 14 процент лакхъяьй. Ер шу доладелча гIоне укхазарча слесарийи котельщикийи бригадаша капитальни ремонт яьй биъ яьнен пхе турбинаи.

РНП коллективо боккха теркам тIабахийта Iан хьалашка кийчъяьй республика еррига энергосистема. Из деча хьинаре дакъа лаьцар бригадираша Кучеренко Владимира, Тоаев Iаьлас, Цатуров Анатоле, Ягодкина Натальяс, Александров Василе, мастераша Русов Николая, Зинченко Виктора, Айвазова Владимира, кхычар.

КIира хьалха кхоачашдаьд итт бетта декхараш «Кавказэнергомонтажизоляция» яхача специализированни управлене Грозненски участка коллективо а. Дукха йIовхалъизоляционни балхаш даьд цар республикерча подстанцеш тоаеча, энергетически ресурсаш кхоеча. Хьинаре къахьегарца белгалбаьннаб укхаза Расуева Фатима, Магомедова Зоя, Темерсултанова Кульсам, Катаева Хижан. Шоай дийнахьара нормаш 110—115 процент кхоачашъю цар.

Деша дай бац

Ховш да мел лоархIаме да хIанз ханнахьа лаьтта ахари ялат дIадери. Из дика кхетадеш къахьегаш ба Шалински района «Курчалойский», «Автуринский», Куйбышева цIерагIча совхозий кхаш лeладераш. Цхьабакъда, кхы тайпара хьал да «Искра» совхозе. Гурахьа дувча ялаташта лаьрхIа деррига укхаза аха дезар 820 гектар лаьтта да. ТIаккха мелад хьадаьр? Цох ах гаргга мара дац. ДIа ца ювш йисай дукха а культураш.

Кхы а «кIомагIа» хьал да зяба лаьрхIа лаьтта оахача. Цу тайпара майда 620 гектар совгIа я совхозе. Цох аьха Iойиллар еррига а 150 гектар мара яц. Кхеталуш дац сенга хьежаш ва цу боахама керттера агроном М. Адурахманов. Iа вIалла хургдац аьнна хоам баьб-те цунга?

«Искра» яха совхоз ше цхьаь яц. Цунца «яхье» баьнна, лаьтта ахара планаш гаьнна кхоачаш ца еш хьайоагIа «Предгорный», «Южный» яхача совхозий къахьегама коллективаш.

Ахархочун календарь шиий тайпара да. Цун бIаьсти дIайолалу гуйрен балхаш чудийрза а далале. Цох тийша ба хьувкъам.

СОВЕТСКИ СОЮЗА КЪАХЬЕГАМХОЙ! КЪОВСАМ ЛОАТТАБЕ ЭКОНОМИЧЕСКИ РЕФОРМА КХОАЧАШЪЯРА ТIЕХЬА, ЮКЪЕКХУВЛА ЙИЗЗА ХОЗРАСЧЕТ, САМОФИНАНСИРОВАНИ, АРЕНДА, КООПЕРАЦИ!

БОЛХЛОЙ, АХАРХОЙ, ИНТЕЛЛИГЕНЦИ! ДОГ ЦIЕНЕИ ТВОРЧЕСКИИ КЪАХЬЕГАРЦА ЧАККХЙОАККХАРГЬЯ ВАЙ ПАРТЕ СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКИ ПОЛИТИКА, ХАЛКЪА ВАХАРА ХЬАЛ ТОАДАРА НИКЪ!

(КПСС ЦК ТIахьехамашта юкъера).

«Жилье-2000» яхача бахархошта ма могга дукхагIа фусамаш хьалъяра деша йоккха терко ю вай республике. Тайп - тайпарча предприятешка, организацешка, гIишлошъеча вIашагIъехк кагирхой фусамаш хьалъяра комплексаш, цар хьалду нах баха дуккха квартираш йола цIенош. Царех цаI — 145 квартира хургъяр—хьалдеш латт микрорайонерча Жуковске цIерагIча улица тIа.

ХСМУ МЖК-6 яхача организаце къахьегаш бараш дукхагIча даькъе кагирхойи комсомольцаши ба. Арчаков Тархана кулгалдеча участке дикагIчарех лоархIаш я Вострикова Ольга керте латтача штукатурий барттайна интернациональни кагирхой коллектив. Сихеи бIарг хьоасташи хул цар даь штукатурни балхаш, хIара дийнахьа массехк процент тIехкхоачашъю сменни нормаш.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьттехьа) КМК членаш, хьалха латта штукатураш Р. Мажаева, С. Магомадова, Т. Земцова, О. Вострикова, Т. Сумцова.

И. ПЛИЕВА сурт.

Шера план яьй

Календара тIа 18 октябрь дар Сунженски района Кирова цIерагIча колхоза № 2 йолча шурий - товарни ферма коллективо шера план яьй аьнна рапорт деннача хана. Укх тIеххьарча шерашка ер ма бий аьнна толам баьккхабацар моттигерча хьайбаш леладераша. ДукхагIйолча хана тIехьа бусаш хьабоагIар уж.

ШийтталагIча пятилетка кхоалагIча шера паччахьалкхенга 100 тонн шура йохка дош деннадар № 2 йолча МТФ болхлоша. Из декхар хIанзле 110 процент гаргга кхоачашлаь баьннаб уж. Из дарца пятилетка план кхоачашъяра тешшаме лард а еллай.

Арендни подряда—шерра никъ

ДЕЗАДЕННА ГIУЛАКХ

Сунженски районерча колхозашка дукха ба арендни подрядагIа болх беш бола нах. Массанена а ховш да арендни подрядах дика беркат доалаш хилар. МоллагIа бале а ше хьанийцача балха саг тIера хуле, доаггIача тайпара цо доал дой — подрядах боккха пайда эца йиш я.

Керда, 1988 шу долалуча хана подрядах лаьца дукха къамаьлаш хилар Орджоникидзе цIерагIча колхозе. Дувцараш тайп-тайпара дар. Цхьабараш шекбувлар, шолагIбараш — раьза бар. Уйлаш е яьлар колхоза правлени а. Арендни подряд юкъейоалае еза яхаш. Царна тIатеIаш вар № 1 йолча ферма кулгалхо Оздоев Зяудин. Цунна а цхьабараш духьала бар. Зяудина га доаккхаш, цо яхар могадечарех вар дуккхача хана цу колхозе болх беш вола Хашиев Муса.

Шин бетта къовсам лаьттар подряд къувсаш. Юххера а колхоза правлени раьза хилар ши шу даланза йола 111 сиргIалг подрядагIа лелае дIаяла. Уж сиргIалгаш договор а оттадаь, подрядагIа дIанийцар виъ саго. Уж бар 25—27 шу даьнна кагий нах: Оздоев Яхьъя, Оздоев Абукар, Хашиев Ваха, Хашиев Саварби.

1988 шера март бетта хьалхарча деношка колхозаца договор а даь дIаболабир цар шоай болх. Цхьаболча наха дувцаш хозар: шоашта хало тIаэттача бовдаргба уж яхаш. Хьожаргда вай цу «йоахарех» фу хиннад.

Оттадаь договор — пхе шера лаьрхIа да, хIаьта из ха чакхъяллалца болх бе лаьрхIад цар. Шин бетта силос а ехкаш кхаьбачул тIехьагIа, лоам йигар цар сиргIалгаш. Ховш да: лоам долха наькъаш хала а кхераме а долга. Из иштта дале а, цхьа сиргIалг ца къастийташ лоамашкарча моттигаш да кхаьчар подрядчикаш. Шоашта палаткаш Iо а теха, сиргIалгашта латта моттиг кийчйир. Из дар 1988 шера, 3-ча мае.

Лоаме чIоагIа безаме яр: гувнаш, босеш, аьлеш, зизаш, хоза гаьнаш, ашараш лекха оалхазараш. Эггара чIоагIагIа подрядчикаш гIадбугаш яр хьалтIайоагIа хьаьна буц, долаш дар мала хий. Болх безаме дIаболабелар. Май беттагара сентябрь беттага кхаччалца йоажайир цар сиргIалгаш.

ЦIабоагIача хана йоачан хилар бахьан долаш, чIоагIа къахьега дийзар, хIана аьлча кхераме моттигаш дукха яр, хIаьта а шоай сиргIалгаш ахка ца йохийташ лора а еш цIакхаьчар уж.

Цар март бетта сиргIалгаш хьаэцача хана хинна дозал 22 тонни 666 кг яр. Лоамашкара цIа а йоалаяь эзача царех хилар 33 тонни 568 кг. Гуш да 10 тонни 902 кг дозал тIакхетар. ХьалхагIа кагийча наха лаьрхIадар хIара сиргIалга 75 кг дозал тIакхетийта, хIаьта цар из дIакхачийтар 95 килограммага. Колхоза тараза гонахьа латтарашка бегашта подрядчикаша аьлар: «Хало тIаэттача тхо довдаргда яхаш, ма барий цхьабола нах. Мичаб уж хIанз?» ШоллагIча дийнахьа шоай сиргIалгаш мясокомбинате дIачуелар цар. ДIачуеннача 99 сиргIалгах 31 тонни 540 кг хилар. Ала йиш я, из пайда хьаьнала къахьегар бахьан долаш хилар. Колхоза правлене председатела Оздоев Абос аьлар:

— Арендни подряд дIахо а лелае лаьрхIад оаха, хIана аьлча гуш ба цох боала пайда.

Со дIачуваьлча четий бурилгаш дIа-хьа а етташ из лоархIаш вагIар колхоза керттера бухгалтер Хамхоев Махьмад-Гири.

— Подрядчикаша колхоза баь цIена пайда — 32 эзари 195 соми ба, — аьлар цо. — ТIаккха ялх бетта баьча балхах царна доагIа 16 эзари 222 соми 70 кепиги. Вешта аьлча, хIара сага бетта 450 сом ахча хул цох. Из кIезига ахча дац.

Укх гурахьа чIоагIа къахьийгар подрядчикаша доакъар кийчдеш. Хьайбашта кийчъяьй цар хьажкIий лордехи, горохахи, кенахи йола 800 тонн силос. ПодрядагIа дIанийцад цар 1—1,5 шу даьнна, 120 кагий доахан, 1100 устагIа. Езаеннай царна аренда.

Т. ХАШИЕВ,
тха штате воаца корреспондент.

БЕРКАТ ДАЬННАД

Шалински района «Зори Кавказа» яхача совхозе волаш эггара дикагIдола дешаш хезар сона механизатора Юсупов Iийсас вIашагIъеллача дезала звенох.

— Сатем боацаш, даим кердадар лохаш саг ва I. Юсупов, — аьлар цу совхоза керттерча агронома Магомадов ИбраьхIима. — Оамала сиха а доагIар дIадехаш а ва из. Кулга говза волча цунна, халадар аттача даккха дукха ха эшац. Масала...

Керттерча агронома ше яхар бакъдеш хьадоаладаь масалаш дукха дар. Цудухьа юххьанца I. Юсуповх шийх дувца лов сона. Ткъо шу гаргга хьалха бе деллар цо трактора ко. Цу хана денз из дIа ца хецаш хьавоагIа Iийса. Совхоза механизатораштa юкъе яьржача социалистически яхье даим хьалхалаттарашца хулар цун цIи. Цунга хьежжа сийдора цун наха, лоархIар, тайп - тайпарча шерашка толамаш дахарах мара тийна Сийлен грамоташ лораеш лелаю цун сесаго.

— Соахка цхьан юкъа бригадир а ваьвар сох, — яхаш, вел Iийса. — ХIаьта а дог кхычахьа латтар. Ерригa са уйлаш лаьттан тIа болх барца ювзаенна яр. Арендни подряд юкъейоалае йолайийча денз сайна хетар кхоачашхулаш латтилга кхетадир аз.

Укх шера бIаьстий Iийсаси цун дезалашеи лелае 10 гектар шекара свеклаш дIанийцар. Кхайна юкъера хьакъоастае сона из майда аьнна хьайзавар механизатор. Цига аттагIа хургда уж лорае, юхахьувзача технико зе кIезига дергда, хьайбаш тIакхоачаргдац. Цхьабакъда, совхоза кулгалхой лергех кхетанзар Iийсай дехар. Кхайна йистера итт гектар хьайистар цунна.

— Цудухьа хIанз саго аргдац са дезалашта къаьстта хьалаш хьадаьдар аьнна, — йоах Юсупова. — Дика да-кх из иштта долаш.

— Кхыбарий гектараш дукха оасар долаш, цхьаяраш бокъонца йоархIаша къайлаяьха хулар, — яхаш дувц керттерча агронома. — Из сурт гургдацар Iийсас леладеча лаьтта. ЦIена, наьха бIарг тIаозаш, де мел деза агротехнически гIулакхаш даь хулар из.

АрендагIа Юсупова совхозагара дIанийцар МТЗ-82 яха тиша трактор. Ше дика тоайир из. Кхы а цхьа гIулакх дир: хIаман пайдана яц яхаш, металлолома дIачуяла лаьрхIа хинна свеклаш чуэца комбайн меттаоттайир цо. ХIанз сахьат санна болх беш я из.

Совхозера свеклаш дIанийна кхаш хий дехкаш дац. Цудухьа укхаза тешшаме боккха хьувкъам чуэцаргба ала саг лоархIавергвац. Цхьабакъда, Iийса бIубенна вар ше дIадоладаь гIулакх дика тIехьале йолаш хиларах. Шин план е дош делар цо.

Кхоачашдирий механизатора ше аьннар? ХIанз цунна дала жоп долаш да. Шоаш лелаеча хIара гектара тIара, план 220 центнер йолаш, 630 центнер «мерза овлаш» чунийцар цои цун дезалашеи! Ерригa хьа мел яьккха продукци Аргунерча шекар доаккхача заводе щоаш дIайихьар.

— Со цецвоаккхар чунийца хьувкъам боккха е кIезига хилар дац, кхыдар да, — йоах И. Магомадова. — ЮсуповгIарна йисте болх беш боахкача гектарникаша юккъера лаьрхIача хIара гектара тIара чуэца свеклаш 280—300 центнер мара хилац. Царех бехк баккха валлац со. Мишта боаккхаргба царех бехк, планаш тIеххкхоачашъяь хилча? ХIаьта а цхьатаррарча хьалашка шозза боккхагIбола хьувкъам чуэцар — из турпалал да.

— Кхай тIара болх йисте ма баьннабий, дIахо фу де лаьрхIа ва хьо? — хетт аз I. Юсуповга.

— Мишта йистебаьннаб, — велаш йоах Iийсас. — Свеклаш хьаяьха баланза дукха гектарникаш ба совхозе. Царна новкъостала гIоргва со сай комбайнаца. ТIаккха техникана ремонт е волалургва. Иштта хьувззаше, бIаьсти а хьакхоачаргъя. ДIадолалургда кхашкара балхаш.

Паччахьалкхенна боккха пайда баьб ЮсуповгIар звенос, шоаш а бисабац пайда ца хулаш. Бухсоццаш царна дIакхаьчар итт эзар сомал тIех да.

— Арендни подрядо боккха аьттув лу ма хулла дукхагIа юртбоахама продукци яккха а наьха хьал-таро тоае а, — йоах И. Магомадова. — Цо къаьгга хьахьокх вай мохк тIа-тIа социально-экономически даькъе дегIаухаш боагIалга.

М. МАЖИТОВ.

СОВЕТИЙ IАЬДАЛ, ХАЛКЪА IАЬДАЛ

СССР Конституце хувцамехи тIатохарехи долча а СССР халкъа депутаташ харжарах долча а Законий проекташ ювцаш

АЙБЕ БЕЗА КУЛГАЛХОЙ БЕХКТОКХАМ

Итташ шераш да со бурув тохара Малгобекски управленена чуйоагIача производственни Iалашо яра базе слесаралла болх беш вола. Даим а, сайна тIадилла декхараш тIеххкхоачашдеш хьа а венав. Парте член хиларах тарра дукккхача шерашка херж со тхоай управлене парткома членалла а. Сай а соца цхьана уллув болх беш боахкача наьха а керттера декхар да, аьнна хет сона шийна тIадилла гIулакх бехктокхаме кхоачашдар, хьай новкъоста сагIув хьаллацар, цунна эшачунга хьажар а де доагIа гIо дар а. Хетаргахьа, из хургда массехкazза со халкъа депутаталла хоржаш хилара бахьан.

Наха атта лац сага шоай тешам, цудухьа доккхал деш кхоачашду аз халкъо хержачун атта доаца декхараш. хоза хет, дог гIоздоал айса новкъостал даьча сагий сийрддаьнна бIаргаш, цун гIадвахар гича, са паргIата доал.

Цхьабакъда, со тарвала, раьза хила ловш дац цхьа хIама — халкъо хержа депутатат, цун демократически статусага хьежжа, массанахьа а лоархIаш ца хилар. Цкъазза моттигаш нийслу харжархой наказаш кхоачашдар духьа араваьнна депутат организацешка, ведомствашка, кхыметтел цхьайолча партийни а советски а органашка вIалла теркал ца веш, е цо хьатIадена гIулакх кхоачашдергда, аьле, Iеха а вий, дIавохийташ, хIаьта цул тIехьагIа из а цо гIоттадаь дош а дицдолийташ.

Цудухьа геттара дика хет сона, халкъа депутаташ харжарах дола керда закон арадоалаш хилр. Перестройка яра йола овлангара процессаш вай мехка чакхйоахача юкъа цу тайпара закон арадалар а из чIоагIдар а геттара лоархIаме хIама да, сона хетачогIа. Закона проекто хьахьокх хьалха нийслуш хинна цхьайола негативни явленеш, харцонаш, гIулакх гаьна доахилга, бюрократизм, наьха бага яха йола формализм хулга хIанз нийсдолийтарг доацилга. Из дог гIоздоаккхаш хIама а да, хIана аьлча, депутат — халкъа тешам беннар, наьха дог Iувжаду хатараш дIадаха оарцагIвоалар, паччахьалкхен а партийни органашка хIанз а тIехь болаш болча «чиновникий»-бюрократий, лоацца аьлча «печать кара ярий» хир хоададеш вар.

Цу закона проекто аьттув лу бокъонца наха лоархIаш, сийдеш бола нах, маькара а ахьнар дола а говзанчаш, активисташ Советашка харжара, цунца цхьана цо къаьгга хьагойт «Дерригa Iаьдал — Советашка» аьнна йола цхьан хана В. И. Ленина хьалхаяьккха лозунг йизза кхоачашхулаш латтилга.

Цунца дувзаденна, сайна хетачогIа, цхьа лоархIаме тIатохар да са проекта № 10 йолча статья тIа. Цун хьалхарча кхаь мугIа тIатехача бакъахьа хет сона ер дешаш: **«ХIаьта еррига партийни, советски, боахама органаш, кулгалхой декхарийла ба халкъа депутато шоашта хьатIадена гIулакх бетта йолча юкъа къоастаден цох хьадда дола жоп цунна дален. Уж декхарийла ба шоаш хержача депутата шийна денна наказаш ханнахьа кхоачашдергдолаш цунна мел эша гIо дар (транспорт, мукъа ха, эш-эшаш дола документаш Iалашдар). Цу гIулакха тIа бюрократизм гучаллийта кулгалхо чIоаггIа партийни бехктокхаме оза веза, депутата яьча представленегIа».**

М. ДЗЕИТОВ,
Малгобекски УБР слесарь, халкъа депутат.

БАКЪАХЬА ДАЦАР-ТЕ...

СССР «Халкъа депутаташ харжарах» яхача Советски Социалистически Республикай Союза Закона проектах сайна хетар дIаалале хьалха, дагайохийта лов сона 18-гIа статья: «СССР халкъа депутаташ хоржача общественни организацей викалала нормаш» яхаш я из. Цу тIа йоах: «Юкъарсоюзни общественни организацешкара 750 СССР халкъа депутат хорж: Советски Союза Коммунистически партегара — 100 депутат; СССР профессиональни союзашкара — 100 депутат; и . кх. дI. Иштта цига белгалдоаккх ВЛКСМ, кхалнаьха, Iилман, творчески организацешкара, объединенешкара, союзашкара СССР халкъа депутаташ хоржалга.

Укхаза ала лов сона сайна хетар. Мегаьд, партегара 100 депутат харжийта. Из кхеталуш да. ТIаккха мишта кхетаде деза профсоюзашкара, дукккхача кхыйолча организацешкара иззал депутаташ хорж яхалга? КПСС член вар профсоюзашта юкъевагIаций? ТIаккха Iилманхо е йоазонхо, актер е кооператор, е ветеран КПСС-а а профсоюзий а член хила тарлаций? Вай хьаьдла закон хьаде доахке, цу тайпара хIамаш проекта юкъера дIададьхача бакъахьа да. Е хьалха санна Iаьдала лакхехьарча Совете дикка дукхагIдола дакъа йоккхача партийни а паччахьалкхен а посташ тIара нах хургба. Перестройка ю а яхаш, къаьнара зурма лекха езаргйийте вай?

Цудухьа аз укх тайпара хувцамаш де ях 18-гIча статья тIа:

1) КхоалагIа абзац иштта тоае: **«СССР профессиональни союзашкара (лакхера кулгалхой юкъе ца боагIаш) — 100 депутат»**.

2) ПхелагIа абзац иштта тоае: **«Кагирхой Ерригсоюзни Ленински Коммунистически Союзагара (КПСС мугIарашка боллаше, комсомоле болх бераш а боацаш) — 75 депутат.**

3) 8-чеи 9-чеи абзацашка шиннахьа а 75 яхача таьрахьа хьалхашка IотIатоха деза **(цу организацей кулгалхой юкъе а боацаш)** яха дешаш.

Сага ма моттaлда со партегара доал даккха йоал, аьнна. Иштта дац из. Цул совгIа со се а я парте член. Цхьа доккха доал бе доаллача нахага шоллагIдола доккха доал ма ле ях аз. Из шоай хьалхардар дизза кхоачашде низ а ха а тоъаялар царна.

Т. БАТЫЖЕВА,
Грозненски машиннаькъа отделене МСС инженер, партбюро член.

ПАРТИЙНИ КОНФЕРЕНЦЕШКА—ОТЧЕТАШИ ХОРЖАМАШИ

ДИНЗА ДИСАЧОА ТЕРКАМ ТIАОЗАШ

Парте городской комитета отчетни юкъа баьча балха хетаяь яр КПСС Гудермесски горкома хьалхарча секретара А. В. Хадзарагова яь отчетни доклад. Оратора ший керттера теркам тIазаар парте социальни политика, промышленноста, транспорта, бувзама, капитальни гIишлошъяраи юртбоахама производстванеи интенсификаци яра, бахархошта коммунальни бытовойи гIулакхаш делга тоадара, хIаьта иштта организационно-партийни болх эргабаккхараи идейно - кхетамбалара балха действенность лакхъяраи района коммунисташа даьчун хьакъехьарча дешашта.

— Района промышленни производство дегIаккхувлалга кхоачащду боахама механизмана перестройка ечеи боахама расчетага, шо-шоашта финансировани ярга, къахьегама коллективашкарча производственни отношенешта шерра демократизаци ярга довлачеи эттача геттара чоалханеча хьалашка, — аьлар цо ше къамаьл деш. — Цхьабакъда, политически организаторскии балха керттерча лостамашта КПСС горкомо ший теркам къаьстта тIаозаро аьттув балийтар белгалдаьха хинна дукхагIдола декхараш толаме кхоачашде. Хоалуш дегIаденад производственни фондех хьахулаш дар. Долчча бесса аьлча, йолаш хиннача производственни майдаш тIа 45 миллион сомал тIех алсамбаьннаб промышленни производства боарам. Рентабельни а йолаш болх беш я района промышленность.

Цхьабакъда, дувц дIахо докладчика, карагIдаьнначун критически мах бича вайна гу воаш дукха гIалаташ дувлийталга, къоастаянза йола проблемаш хIанз а тIехь дукха йисалга. Парте городской комитето, юххьанцарча партийни организацеша, советски а боахама а органаша Iалашдаьдац ерригача предприятеша стабильни болх белга. ХIара бетта моллагIйолча цхьан предприяте кхоачаш ца еш юс поставкаш яра планаш. Цу тайпара моттигаш къаьстта дукха нийсйолийт медицински инструменташ ечеи кирпишк арахецачеи заводий коллективаша. Карарча пятилетка шерашка ерригa а дIалаьрхIача 390 эзар сома маьха йола продукци йитай цу шин предприяте хьа ца луш. ХIаьта, белггала ала деза: дIаяхача пятилетке а цу тайпара гIалаташ дувлийтад пюашкара цу шин завода коллективаша.

Парте решенешка хьежжа районе чакхдаьхад мовхьаш дIа-хьа кхухьалга вIаштIехьдаккхар тоадара, предприятей а машиннаькъа узла а материально - технически база чIоагIъяра, къахьегама коллективашкара организованнюсть а дисциплина а лакхъяра тIалеста дола цхьадола гIулакхаш. Укх тIеххьарча хана дIаьхдаьд йIаьха йола составаш тIаийяра а царна де эша гIулакхаш дара а лаьрхIа дола станционни наькъаш, тепловозашта ремонт еча йоккха агрегатни метод юкъейоалаяьй, вагонни депо оттаяьй вагонийи тележкайи оатхалаш йилара лаьрхIа йола моечни машина, Тийрка тIа гIолла машиннаькъа тIий тиллад. Узла къахьегамхой вахара хьалаш тоадара хьалдаьдоалаш латт 100 квартира хургйола цIа.

Отчетни доклада тIа ший къаьстта моттиг дIалоацаш дар района юртабоахамерча хьалах дийцар. Совхозаша эсала болх бар бахьан долаш кхоачаш ца еш йисай ка бола ялат, шекара свеклаш, комсаш хьалкхеяра, дулхи шуреи яккхара пятилетка хьалхарча кхаь шера планаш. Цу даькъе къаьстта доккхий кхоачамбоацараш нийсдалийтад «Кошкельдинский», «Гудермесский», «Семеновод», «Дружба», «Ойсунгурский» яхача совхозий коллективаша. Цхьабакъда, цу тайпара этта хьал тоадара тIалеста гIулакхаш чакхдаханзар парте городской комитето, из нийсдаларах бехке барий хьакъехьара позици принципиальни хиланзар. Цудухьа района боахамаша эсала пайда нийцаб дулхи шуреи яккхар дегIаккхувлара йолаш йолча таронех, хIанз а тIехь лоха я хьайбай продуктивность. Кхы дикагIа хьал долаш лелац гражданий шоай доалахьара доахан дебадареи гIонна дола боахамаш дегIаккхувлареи гIулакхаш а.

Пренешка къамаьл даьраша а докладе а хьоахайир биохимзавод хьалъярца ювзаенна проблемаш. ПланагIа хьожаяьча 88 миллион сома капитальни вложенеех караерзаяьй 49,5 миллион сома маьха яраш. ХIана, фу бахьан долаш нийсдалийтад иззал тIехьдусилга? Эггара хьалхара цун бахьан да проектно-сметни документаци йоацаш, гIишлонхошта эшшаш йола мощносташ Iалаш ца еш, цар материальню - технически база эсала йолаш из лоархIаме гIишло хьалъе йолаяьлга.

Шоай предприяте коллективо дерригача технико-экономически хьокхамий план кхоачашъяьлга белгал а доаккхаш, Гудермесски медицински инструменташ еча завода партийни организаце секретара М. С. Акимовича аьлар: — Застойни шерашка кхоачам хилалар производствана доал деча хьинаре дакъа лацара къахьегамхой тIахьехаш хинна лозунгаш. Цхьабакъда, ховш ма хиллара, цу кхайкаралех хьабоалаш дукха пайда бацар. Бар цу хана а, дувцилга доацаш, хIама бе-башха хеташ боаца, шоашта хеташ дар массе а хана бакъде гIерташ хинна нах.

ДIахо М. С. Акимовича дийцар шоай заводерча цхьадолча кхоачамбоацарех. 1987 шера 180 эзар сом пачхахьалкхен декхар тIадисад завода, тахан ирра латт предприяте кирпишк ца хиларца ювзаенна проблема. Новогрозный яхача поселкера филиал аварийни хьале я, хIаьта гIулакх бокъалгахьа даккхара шийна гIишлон материалаш Iалашъе магац коллектива. Шоай кирпишк ю завод я Гудермесе, цхьабакъда, проблема къоастаяь йоалаш яц, хIаьта цу гIулакха гIо дара оарцагIйоалаш яц парте горком а. Цудухьа йизза бокъо а йолаш, ала йиш я, цун балха тIа хIанз а хоалуш да гIулакх къаьнарча хьисапе кхоачашделга. БоаггIаш бола мах ца беш дита йиш яц из гIулакх. ТIагIертта къовсам лоаттабе беза керда мел долчоа тIехьа.

XIX Ерригсоюзни партийни конференце делегата, локомотивни депо слесара А. Мацуцина ше къамаьл деш белгалдаьккхар, цу лоархIамеча партийни форума идеяш тIа-тIа дукхагIа наьха дегашкеи сакхетамаи чуйолаш латташ хилар, перестройка яра духьа хаьдда дола практически гIулакхаш дара уж оарцагIбоахилга. Атта дац из чакхъяккха, хIана аьлча цун наькъа тIа нийслу цIенхашттара духьаленаш, цхьабакъда, аьлар цо, сона хетачогIа, демократизацеи гласностеи атмосферо гIо дергда уж дIаяха. Духхьал из атмосфера йолаш чакхъяьлар тха депо партком харжара хинна отчетни собрани.

Партийни комитета болх массане а могабаьбале а, шин дийнахьа дийцар депо коммунисташа цун балхах, чIоагIа дебаташ лоаттайир, вIашдухьала увттар бе-бе йола мненеш. Парткома секретаралла хержар кердавар — машинист - инструктор А. Д. Расшивкин. Къона вале а, хьинар долаш, бакъдолчоа тIаккхувш, новкъостий тешам бизза шийх бенна саг ва из. Ший чулоацамга диллача бокъонца революционни, тIехьашкахьа яла йиш йоаца перестройка чакхъяккхара тIехьара къовсам массане а цхьан лоаттабе лаьрхIад деповцаша.

ДIахо ше къамаьл деш, А. Мацуцина, хала а хеташ, дийцар Къулбаседа-Кавказски машиннаькъа Грозненски отделенегара шоашта кIезига гIо кхоачаш хиларах. Биззача боараме хьахецац депона хьожадаь дола ахча, кIезига хьалду культура кхуврчаши фусамаши, спортзал, культура Дворец, кхыйола гIишлош яц.

Укх гарггарча хана шоай боахам бизза арендни подряда тIа баргхиларах, цу гIулакхо совхоза боккха пайда лургхиларах дийцар пренешка къамаьл даьча «Ойсунгурский» совхоза директора Г. С. Осмаева.

Конференце иштта шоашта къувлачох, де лерхIачох, эшшаш дола гIо парте горкомагара хьакхаьча ца хиларах дувцаш къамаьлаш дир Къахьегама ЦIеча Байракха ордена кавалера, комсаш лелаерий подрядни бригада кулгалхочо К. Бисамировас, Къулбаседа-Кавказски машиннаькъа Грозненски отделене начальника А. Я. Спиридонова, «Новогрозненский» совхоза подрядни бригада кулгалхочо М. Насуханова, города прокурора А. Л. Склярова, РАПО председатела В. И. Рябова, депо машиниста-инструктора Ю. А. Ивакина, ВЛКСМ Гудермесски горкома секретара Г. Аджиева, тIемеи къахьегамеи ветерана Г. Г. Самсоненкос, кхычар. Конференце къамаьл даьр веррига а 25 саг вар.

Конференце дакъа а лаьцар къамаьл а дир парте Нохч-ГIалгIай обкома секретара В. А. Алехина.

Иштта, конференце балха юкъе дакъа лоацаш бар КПСС ЦК организационни балха отдела сектора заведующе заместитель А. В. Метлицкий, КПСС обкома оргтодела заведующи А. В. Шаршавых.

КПСС Гудермесски горкома хьалхарча секретаралла А. В. Хадзарагов хержав.

Н. БОРИСОВ,
тха штате воаца корреспондент.

Перестройка наькъагIа

Цифраш-м во яцар...

План хьа хуле цIихеза саг ва хьо, ца хуле — дахча доаха гударг я хьо. Иштта цхьа ший тайпара хьакимаша шоайла къайлагIа дувца хIама а хинна дIаэттаяр из оамал застойни шерашка. Дийца а варгвоацаш дукха приписка «гувнаш» дир цу гIулакхо. Цхьанна а кулгалхочоа лацар ше «говра» тIера Iоваккхийта. Цудухьа, фунагIа даь а дирст чIоагIагIа лаца гIертар царех хIаравар.

ХIанз а ма йий план-м массадолча хьокхамашта юкъе «тхьамада». ХIаьта а хIанзара план дукхагIа ткъовронаш йолаш я, керттера ткъовроболхлочун хьал, цун е йоагIа йоакхо а йолаш. Цудухьа перестройка ханара планаш — шоай юхь йолаш я. ХIаьта а вай лакхехьа йийца оамал дIа ца яьнна моттигаш нийслу. Назрановски РАПО чуйоагIаш йола ремонтно-технически предприятера а (РТП).

ДIа уйла елаш: укх тайпара планови цифраш хилча фу аргда сога, аьнна хет цу предприяте кулгалхочоа Х. Пугиева. Байракх елча а хIама доацаш хьокхамаш да укхаза 9 бетта даьхараш. Хьажал: болх бара ерригача объема план — 104 процент. Цу юкъа автотранспорто баь болх (ахчанца лаьрхIача) — 699,2 эзар сом, халкъабоахама мухь дIа-хьа бахьарах баь пайда — 339,9 эзар сом — 103 процент, автотранспорт кийча хилара коэффициент — 0,65 — 103 процент. Баь пайда — 80 эзар сом — 106 процент. Иштта лакха процент йолаш я укхаза хьо IотIа мел хьажа кхыйола технико-экономически хьокхама пункташ а. ТIаккха бехк баккха бахьан дий, фуа чIора юкъе доалла белий мо цу цифраштa юкъе воаллача хьакимах?

Дац, хьалхарча ханашка диллача-м. Цунга а алац лакхехьа латтача РАПО-рча хьакимаша хIама. Бакъда, план кхоачаш ца йоре, цигарча хьакимашка а специалисташка а хатта мегар: халкъа - боахама мухь дIахьа кхахьара планаш миштa кхоачашъю оаша, чархаш а йоацаш ков дизза прицепаш (20 я уж) латташ хилча? Ремонташ во ярах болх ца беш хIана латт цун дукха «КамАЗ»-аш? Ги боллала мара боаца мухь дIа-хьа удабеш Назране гIолла «жигулеш» мо хехкаш хIана лел шун царех цхьайола низ бола машинаш? Дукха хургдар хаттараш-м.

Кхыча предприятешка дIахьожаяь автомашинаш гаражера ара хIана ялац 9—10 сахьат доаллаш мара? Мичара ух шоана цул тIехьагIа уж лакха проценташ а планаш а? Иззала хаттараш хила мегар план кхоачаш ца йоре...

Коллективе а саг нийслац гуччахьа цу тайпара хаттар деш а дош оалаш а. Гласностах, демократех пайда эца хьажац укхазара нах. ВIалла йоацаш санна дIатеIай къахьегама коллектива совет а, халкъа тIахьожамхой группа а, кхыйола общественни организацеш а.

Иштта, вай лакхехьа аьннача тайпара, цу цифраша «лорабу» РТП хьакимаш перестройка михах. Цудухьа, из йолаеннача укх кхаь-диъ шера цхьа зираттала эргадаьнна, хувцаденна хIама дац укхаза.

Из предприяти юллача хана цунна хьалхашка оттадаь декхар дар, совхозашта эша эггара чоалханегIа дола технически ремонтни балхаш де, аьнна. Цу хьакъехьа хьадеш а хьадаь а дукха хIама дац укхаза.

ХIанзалца вай дийцараш — производственни гIулакхаш дар. ХIанз хьожаргда вай коллектива (200 гаргга саг ва укхаза къахьегаш) социальни гIулакхашка. Сона хеташ, цхьаь-цаI къахьегама коллектив яц ерригача районе укхаза миссел уж гIулакхаш кIалдиса, болхлочун йоакхо ца еш. Цу гIулакха дух тIа валара-м дукха хало е а езац, коллектива балхах еча итогий - отчетий хьокхамий пункташка хьажа мара. Цхьаъ-цаI цункт а подпункт а корайоагIаргьяц шоана, болхлой хьашташ кхоачашдара укхаза даьр фуд хьахьокхаш. Кхыча моттигашка-м из пункт ца хилча итогаш еча хана социалистически яхьа юкъе а яхийтац коллектив. Бакъда, укхаза из дош вIалла хьоадац итогаш еча хана а. Шоай машинаш а хехкаш гаьнна шоаш бах-бахача юрташка цIаух укхаза болх беш бола шофераш делкъийна хIама даа. Шоай «чархаш» йоацача слесараша, кхыболча цехашкарча болхлоша шоаш болх бечча дуъ цIагIар хьадена шийла даар, е лоаллаха уллача ДРСУ-рча зIамигача столове болх чаь пела мала. Цига а дукхагIбараш ца болхаш Iа: тоам хетац царна цигарча наха хьалхашка, изза мо столови шоай а йоацандаь.

Болхлоша хьабу пайда-м безар кулгалхошта (дагадоагIий шоана — 9 бетта — 80 эзар сом), столови эшац...

ХIаьта цехашкара, блокашкара, кхоален кIалхара балха моттигаш-м ювца а езац. Баьде, бIеха, шийла — безаме йоацаш я уж. Республикерча санэпидстанцера комисси кхы ца йоагIаш сецай цу предприяте, хIана аьлча шозза а кхозза а яхар мо цар яь предписанеш кхоачашъяьяц укхаза. Эргадоалаш хIама дац болхлой производственни хьашташ кIезига-дукха мукъа тоадара.

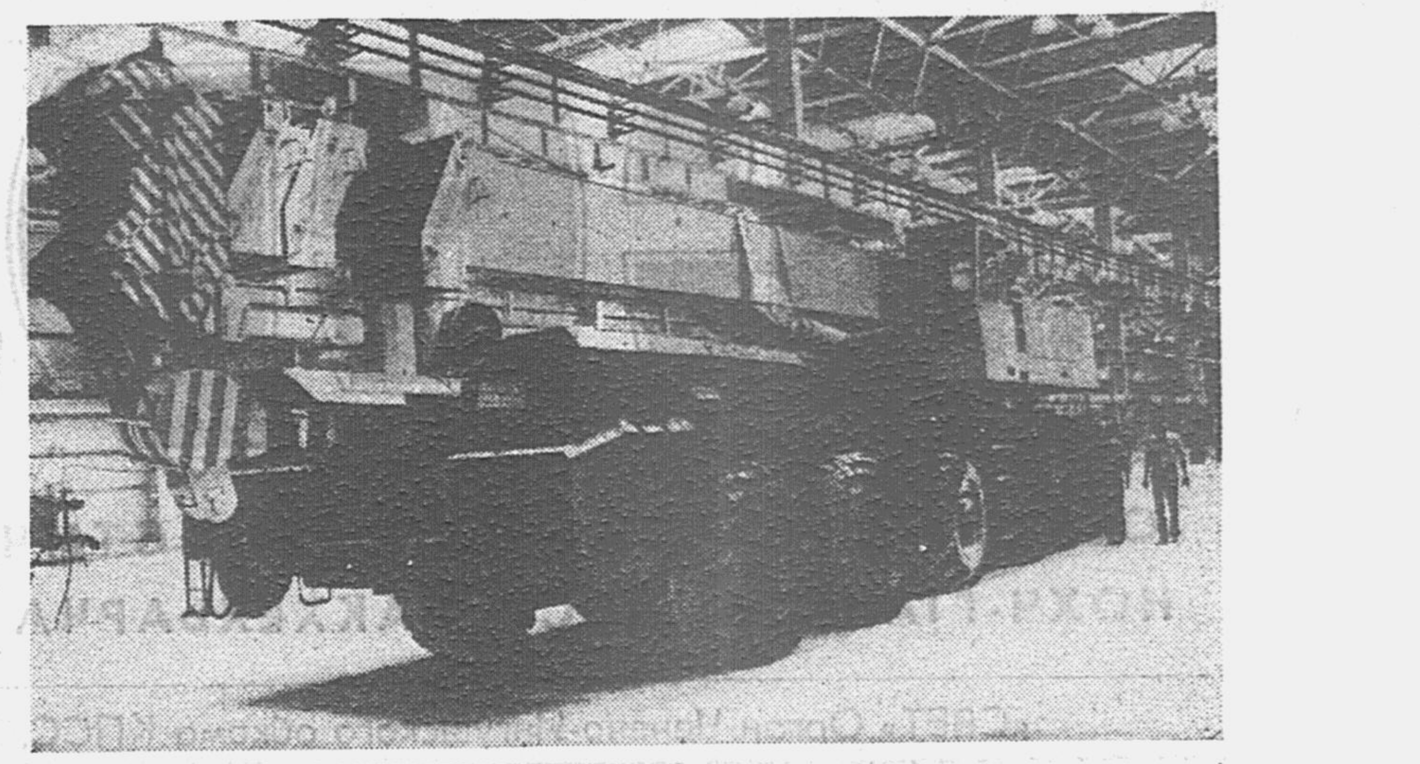
Къаьстта воча хьале я предприятена эггара чIоагIа эшаш волча электрослесара Котиев Башира болх бу моттиг. Цхьаккха кхоачам бац цун. Къе я котама бу мо йола помещени, аьшка чоалх Iойилла, лостам бе моттиг яц цу чу. Цул совгIа, кхераме а я: Iодадаш тишденна электросаьргаш, ког Iомел оттабаьча цIувзаш уйна ардакхаш. Цу чу болх бе йиш я яц, аьнна оттаяь массехк акт а цхьаннахьа папкашта юкъе яхай.

ДIахо. Массехк шу да, подсобни боахам билла вайна, ялат а дулх-даьтта ийде тикашка ухаргдацар вай, яхаш болхлоша дехар ду. Хьаллара — хьанаьхк, Iоара — манаьхк бехке ва, яхаш хIама хьадеш цаI кулгалхо вац цу хьакъехьа.

Иштта мара болхлой йоакхо ца еш хилча, йицъенна сага фактор хилча, уж дика хьокхамаш, уж дика цифраш мичара ух-хьох предприятена? «Чана лераш» йий-хьох цу юкъе? Мичаб - хьох из тIахьожамхой «ира бIарг»?

Цу гIулакха кIоаргга тохкам ца бича духтIавала хала да.

М. КАНТАЕВ.

УКРАИНСКИ ССР. СС-20 яхача ракета транспортни установка тIа 80 тонн айеш йола эггара хьалхара кран хьаяьй Январски востане цIерагIча еза-йоккхий кранаш еча Одесски производственни объединене коллективо.

Кранаш ераша юккъереи кIезигагIеи гаьна йолха ракеташ дIаяхара договора СССР-ан США-неи юкъе ратификаци а хилалехьа аьлар 40—80 а 120—125 а тонн хула мухь айбергбола низ боа гIишлон кранаш хьаяра ракетий шассех пайда эца беза.

80 тонн мухь айбу гаьна йолхача ракетий транспортни установкаш тIа оттаергйола серийни арахеца кран хьаеш шасси лоацийр тIехьа тIайоагIача хана тIема гIулакхашта пайдана хургйоацаш.

СУРТА ТIА: СС-20 яхача хьалха хиннача ракета шассеш тIа оттаяь 80 тонн мухь айбу гIишлон кран.

И. ПАВЛЕНКОЙ сурт.

(ТАСС фотохроника).

Iана кийчо яьй

Дика чакхъяьккхай Шалински района хьайбаш леладераша карарча шера хьалхара кхо квартал. План 5400 тонн йолаш, цар пачхаьалкхенга ехкай 5955 тонн шура. Из 111 процент я. Цкъабакъда, къаьстта толам баьккхаб дулх дохкача. Из укхаза дIачуденнад 5440 тонн, е соахка укх хана хиннача нийсдича 66 процент дукхагIа!

— Мишта нийсденнад цу тайпара хIама? — хаьттар оаха Шалински районни агропромышленни объединене хьайбай боахама отдела начальникага Ахмадов Майрбекага.

Бакъдар ала ма дезий, — аьлар цо, — соахка Iалаьмате чIоагIа Iеткъар тхона «Шалинский» совхозера гIулакхаш во лелари районера бройлерни фабрика сеца латтари. Планаш гаьнна кхоачаш ца еш йисар. ДIадахача шера нийсдалийта тIехьадисар дIадоаккхаш да тхо хIанз.

Районерча боахамашта юкъе дукхагIа шура яккхара тIехьа яьржача социалистически яхье хьалха ба октябра тIеххьарча деношка шера планаш кохачашъяь а баьнна, пятилетка йиълагIча шера чотагIа къахьегаш бола «Московский», «Курчалойский», яхача совхозий хьайбаш леладераш. Сийлахьбоккхача Октябра цIей лездеча деношка шера декхарех шеко йоацаш лоархIайергъя, «Джалка», «Предгорный» яхача совхозий шурий-товарни фермай коллективаш а.

Пачхахьалкхенга дулх дохкача даькъе хьалха ба 1989 шера чотагIа къахьегаш бола «Искра» совхоза хьайбаш леладераш. Цхьа процент мара царна тIехьабисабац курчалойцаш а.

Шоай гIулакх довзаш цох дика лоархIабеши хьабоагIаш дукха къахьегамхой ба районе. Царна юкъе ба шера декхараш кхоачашдаь баьнна доярк аш М. Усманова, М. Узаева, М. Шабаева, М. Довлетукаева, З. Хизриева, М. Алиева, бежа Iу Хаснев Дауд.

ХIанз хьатIадоагIача Iана кийчо еш ба района хьайбаш леладераши доакъар Iалашдераши. План 7800 тонн йолаш, аргIаш а даь цар дIаоттаяьй 9708 тонн йол. Цох дикка дукхагIъяр цхьоалагIчеи шоллагIчеи классагIа я. КIоагашка еллай 53574 тонн силос, е планал 10 процент дукхагIа. ЛийрхIачул пхезза дукхагIа кийчъяьй сенаж.

Майрра ала йиш я укхазарча совхозий коллективий Iан бетташка кертах каетта езаргьяц, аьнна.

М. МУРАТОВ.

Доаггiача тайпара хилча шоай са ца кходеш наьха сатем лорабе декхарийла ба милице болхлой а халкъа дружинникаш а. Миштад Назрановски районера цу хьакъехьа дола хьал? И— бокъонца ха безам бар моллагIча сайрийна общественни правопорядок лораяра опорни пункташка гIолла чакхвала мара везац. Массехк ди хьалха, сайрийна 6 сахьат даьнначул тIехьагIа, цу пункташка гIолла чакхвала дагадехар сона а.

Цу сарахьа № 3 йолча опорни пункте участкови инспектор Яндиев Мусаи пункта председатела заместитель кхарийла яр хлебозавод (директор М. Х. Машхоев). Предприятера уж арабаьннабарий хац сона, бакъда, шоай участке уж хьа ца кхаьчалга аз тешал ду.

Вайна иштта чIоагIа Iаткъаш а хургдацар дружинникаш шоай посташка ца хилар, нагахьа санна Назране лерттIа вIаштIехьъяьккхха патрульно - постовой служба яларе. Ма моттадда, из служба вIалла яц ала со воал, аьнна.

Массехк ди-бийса доагIа цхьацца йолча города миIингашка (аз ювцараш, деш хIама доаца кагирхой гулалу моттигаш я) милиционера форма тIаювха саг бIарга ца гуш. Царех лархIа еза Наьсар-Кертерча культура ЦIен гонахьара улицаш, «Электроинструмент» завода хьалхашкара сквер, цу завода а трикотажни фабрика а общежитешта гонахьара моттигаш, 19-ча партсъезда улица, иштта массехк кхыяраш.

Милицен геттара дукха еза миIингаш а я Назране. Царех лархIа еза шаьрагIа йола, сийрдаяьккха ши-кхо улица.

Къайленаш йоацаш

Дошоклоев Руслани корабир сона. Кхы саг вацар цу сел йоккхача участка сатем лорабеш. Кхыча опорни пункташка телефон техача жоп луш саг а вацар. Цхьа хаюкъ яьлча райотдела дежурне телефон техар тхо долча опорни пункте. Цо дувцар дика хьахозар. Леткъаш вар дежурни, цхьанна опорни пункте дружинникаш а бац, хIаьта участкови инспектораш а корабагIац, яхаш.

Ерригача предприятешка йолаш я графикаш, ДНД дакъа лоацачар спискаш. Бакъда, цхьанна кулгалхочо уж графикаш кхоачашъеш яц.

Цу хьакъехьа участкови инспектора М. Яндиева дийцар:

— Массехк рапорт яздаьд аз Назранерча райисполкомага № 3 йолча микрорайона опорни пункт халача хьалашка я, предприятей кулгалхоша дружинникий балха йоакхо ца яр бахьан долаш, яхаш.

...5 шу даьннад со укхаза участкови инспектор вола. Цу ерригача хана вIаштIехьдаьннадац са укх участке ваха моттиг Iалашъе. Иштта нийса 5 шу да общественни сатем лорабе лаьрхIача опорни пункта цхьа кепиг ахча ца лу.

Цу тайпара хьашташ да М. Яндиева райисполкомага леткъадераш. Вешта аьлча, бокъонца дола «оарц дала!» яха цIогIа да-кх из.

ОарцагIа воагIаш саг-м вац Яндиева.

— Фу жоп делар хьона хьа рапорта? — аьнна аз хьаьттача, Мусас вела а венна, истола чура пхьешашта хьерчаду цIе зигаш хьалдаьхар:

— Ераш делар-кх.

Дукха да халкъа дружинай балха юкъе кхоачамбоацараш. Дружинникашка эшаш дола удостоверенеш дац, дукхагIбараш вIалла шоаш цу организацена юкъе болга ховш а бац. Вай лакхе ма аллара, хIара предприятега дежурствай график йолаш я, бакъда, нагахьа мара кхоачаш яц из. Масала, вай ювцача сайрийна 7 саг вайта деза — цхьаь а вацар.

Вай дерригача вахаре дегIаена гласность милице балха тIа а эшаш я. Цига геттара чIоагIденнад шоай кхоачамбоацараш «дувца бокъо яц», аьле, къайла кхухьалга. Цу дешашта масал хилар сона, шоллагIча дийнахьа Грозне со волаш.

Дика ховш вар со 10-ча октябре Назране цхьа дружинник воацаш хинналга а, боккъала аьлча, дукхагIча даькъе цигара правопорядок цхьанне а лора ца еш хинналга а. Цу дешах республика МВД дежурни волчо фу аргда, Назранера хьалъена сводка мишта яр хатта ловш телефон техар аз МВД Управлене. Жоп лоаца дар: «Цу тайпара дола хоамаш цхьаннега дувца бокъо йолаш дац тхо. Геттара кIоарга пачхахьалкхен къайленаш йола хIамаш да уж!».

Сона хетачох, кхоачамбоацараш ца дувцаш дитад аьнна, уж кIезигагIа хургдац. ХIаране бала болаш да правопорядок хилар, тайп-тайпара йолча негативни явленешца — хулиганстваца, нах гуллуча моттигашка корта бохабу малараш меларца, къахьегаме дакъа ца лоацаш нах леларца — цу дерригнеца къовсам лоаттабар а хIаране декхар да.

Бакъда, керттера из къовсам лелабе безаш — милице болхлойи халкъа дружинникаши ба, хIаьта вай ма аллара, Назрановски районе уж цу гIулакха йоаггIача тайпара йоакхо еш бац.

Ж. БОГАТЫРЕВ,
тха спец. корр.

«МИКРОИНФОРМ»

Мехка хIанз хулаш йолча перестройка процессо кердача тайпара сихдаьд вежарашха долча социалистически мехкашцара интеграционни бувзамаш дегIаухилга.

1988 шера июнь чакхбоалаш столица Москворецки районе хьа а яь, номер 60 йолча цхьана йолча предприятей реестра тIа дIаязъяьй «Микроинформ» яха дешара — консультативнии Iилма - производственнии центр. Из йиллай СССР халкъа образоване Госкомитета гIишлош яра кулгалхойи специалистийи говзал лакхъяра ведомствашта юкъерча центральни институтои персональни ЭВМ юкъе а йолаш микропроцессорни техника советски рынке лоаттаеча ВНР промышленноста министерства «Телефонд'яр» (Терта) яхача предприятеи.

Предприяте хIанзле а кулгаш яздаьд Москвайи мехка кхыча городийи тайптайпарча предприятешта уж средстваш оттаергйолаш. «Микроинформа» уникальни структуреи болхи, специалисташ Iомабара бокъонца оттаяь методикаши йоккха квалификации тIаерзаяь я автоматизацеи административно доал дара балхеи проблемаш кхоачашъяра эша хIанзара низ бола средство ма хулла сихагIа потребителга кхачийтара.

«Микроинформ» шер мелу, дегIа ме йоагIа, специалисташ эза ца Iеш, цунна юкъеозаргба дешархошкара денз кхийнарашка кхаччалца массе а тайпа баха нах. Касталашха предприяте хьаелла лерхI бахача наха компьютерни классаш, вычислительни техникана эггара тIехьагIа карагIдаьннараш гойтаргйола демонстрационни зал, психологически телхар дIадоахкаргдола спортивно - тренажни зал.

СУРТА ТIА: «Телефонд'яр» (Терта) яхача венгерски предприяте специалисташи «Микроинформа» советски болхлойи (аьрдехьара аьттехьа) Илда Сюч, Янош Келлер, Борис Фридман, Леванте Шуле, Вера Тинаева, Илья Трубников гIулакха аргIана вIашагIкхийттача хана.

(ТАСС фотохроника).

ХЬАЙБАШ ЛЕЛАДЕРИЙ ЦIЕЙ

Урус - Мартановски районе дукха ха йоацаш чакхдаьлар аргIанара хьайбаш леладечун ди. Из хетадаьдар карарча шера хьалхарча нийс бетта итогашта.

ЦIей кийчдаьраш а из чакхдоаккхача эггара доккхагIдола дакъа лаьцараш а ВЛКСМ Урус - Мартановски райкома болхлой бар. Ала деза, шоай декхар цар дизза кхоачашдаьлга.

Мероприяти «Досуг» яхача баре хилар. БIарг тIаозаш дар цу чура сурт, декар районерча культура Дворeца художественни самодеятельноста доакъашхой зовне иллеш, сиха халхараш дора кагийча нахеи мехкарашеи.

Цхьан юкъа сатем отт зале. Урус - Мартановски АПК болхлой профсоюза райкома председатела Ш. Мадаева цIераш йоах районни социалистически яхье котало яьккхарий. Хьалхара моттиг хьожаю шура яккхара план 101 процент, дулх даккхара план 147 процент кхоачашъяьча «Горец» совхоза хьайбаш леладерашта. ШоллагIча моттиге ба красноармейцаш, кхоалагIча — Мичурина цIерагIча совхоза болхлой.

Дояркашта юкъе хьалха я «Гехинский» совхозе болх беш йола Далаева Айзан. ДIабахача нийс бетта хIара беттача Iаттагара 4445 килограмм шура яьккхай цо. Iаьсий леладерашта юкъе толам баьккхаб Мичурина цIерагIча совхоза болхлочо Дадаева Маржана. План 450 йолаш, хIара Iасилга дийнахьа 720 грамм дозал тIакхетийтад цо. Бежа Iушта юкъе котваьннав комплексе къахьегаш вола Мадаев Бауди. Цо доажадеча доахангара, план 2100 килограмм йолаш, хIаранегара 2734 килограмм шура яьккхай. Иштта укхаза итогаш йир къонача дояркашта юкъе чакхйоаккхача «ЦIе косынка» яхача конкурса а. Хьалха санна толам баьккхаб «Гехинский» совхозерча Сатуева Марета. ХIара беттача Iаттагара 3979 килограмм шура яккхай цо, 1878 килограмм планал совгIа.

ШоллагIча моттиге я Мичурина цIерагIча совхозера Юсупова Медна. Цун адресагIа СССР летчикий-космонавтий моаршал деннад. Из Iодийшар комсомола райкома хьалхарча секретара Р. Аслаханова.

М. Сатуеванеи «Гехинский» совхозерча А. Мамуеванеи «Мастер — дошо кулгаш» яха ВЛКСМ ЦК знакаш елар.

ЦIей чакхдоалача хана котало яьккхача хьайбаш леладерашта мах бола совгIаташи ахчан премеши елар.

С. ИСАРАЕВ.

УДОБРЕНЕЕХ ПАЙДА ЭЦИЛГА ТОАДЕ

Дукха ха йоаццаш Нохч-ГIалгIай АССР халкъа тIа-хьожама комитето баьча со-цам тIа белгалдаьккхар, рес-публика Госагропрома, дук-кхача агропромышленни объе-диненеша, колхозаша, совхо-заша, «Агропромхимия» яхача объединенеша удобре-неши пестицидаши лелаеча а царех пайда эцача а объек-ташка экологически хьал унахцIена дерзадеча дукха динза даргдоацараш даь ца хилар.

Тохкам баьча дийнахьа республика деррнгача боаха-мех 46 процент дарашка, «Агропромхимия» объедине-нешка йолаш йолча ерригнех 27 процент хула минеральни удобренеш уж лелаяра бо-къонаш толха а еш, лелаеш яр. Цар мах — 709 эзар сом. Геттара во кхоачашъю дохьажа-химикаташ йоадаяра бокъонаш. 145 боахамех уж йоадаяра лаьрхxIа хьаяь складаш 56 боахаме мара яц, хIаьта 57 колхозашкеи сов-хозашкеи 330 эзар сом мах бола 347 тонн пестицидаш, уж йоадаяра санитарни нор-маши дIадехари кхоачаш ца деш ядар. Цунца цхьана эри ара ухкаш хинначарех лаьрх-хIа йолча складашка дIачу-яхка йиш йолаш дар 6 эзар тонн тукаши 500 тонн пес-тицидаши.

Минеральни удобренеш, пестицидаш лораелга къаьст-та во вIаштIехьдаьккхад Сун-женски, Грозненски, Надте-речни, Наурски, Урус-Мар-тановски районий боахамаш-ка. Масала, «Агропромхи-мия» Сунженски района объединене производствен-ни база территоре тIа цхьак-кха кхоалле йоацаш ара лаьтта Iоехка, уж йоадаяра бокъонаш телха а еш 2,5 эзар тонн гаргга минеральни удобренеш ядар. База терри-тори асфальт билланза анти-санитарни хьал долаш я. Ма эшша поддонаш йоацаш, удобренеш чуйола галеш лаьтта, хоттала Iодехк. До-гIа дийлхача хиво царех цхьа дакъа Орджони-кидзевская яхача станице бахача наьха приусадебни участкашка, кхыметтел Шол-же дIачухьу, лаьтта кIала долча хийх дIакхет. Иштта-ча хьалашка йоадаю тукаши пестицидаши цу района XX партсъезда, ЦIеча Эскара, Кирова цIерагIча, «Заветы Ильича», «Путь к коммуниз-му» яхача колхозашка, кхы-ча боахамашка.

Наурски района дуккхача боахамашка тукаши пести-цидаши йоадаяра складаш яьй тишача, цу гIулакха пайдана йоацача помеще-нешка. Из бахьан долаш уж йоадаяра санитарни бокъо-наш лерттIа кхоачашъе йиш йолаш хилац. Къаьстта во да «Северный» совхоза хьалаш. Тукаши пестицидаши йоада-яра, складеха-м дувцилга а дац, тIа кхоалленаш яь кхы-меттел вIаштIехьъяьха мот-тигаш яц. Совхоза керттер-ча склада територе тIа ара ийттIача галешка ухк цига минеральни удобренеши до-хьажахимикаташи, толхадар кхерам тIатоссаш кхачани фуражнии ялат лоаттадечара гаьна доацаш.

Советски района «Ленин-ский путь» совхозе пестици-даш йоадаяра лаьрххIа яь склад я. Цхьабакъда, хIанз харцар кхерам бола хьал до-лаш я. Из бахьан долаш, хьаяхьаш йола пестицидаш мехмастерскена юхе долча отара чу, е духхьал ара Iойоассаю. Цу отар чу латт бIарчча тархех дола, аьта тух, доакъарах тохара мел. Уллув ухка пестицидаш ца-рех кхийтача, шеко яц дук-кха хьайбаш хIалак хургхила-рах. Ценеб, хомицин яха гет-тара кхераме йола пестици-даш ухк тхьамка лордаш йокъаяра яьча кхоаллена хьалхашка духхьал лаьтта. Лоацца аьлча, пестицидаш йоадаяр гIулакх цу боахаме тоа ца дой, хIалакбе мег, хьайбаел совгIа, нах а.

ДIайийна юртбоахама куль-тураш лазарех, зене йолча садоаллача хIамаех лораеш йола химикаташ йоадаяра хьалаш кхоачамболлаш дика дац Грозненски района «Ку-ларинский» совхозе а. Цу боахаме йола 20 тайпа пести-цидашта лаьрххIа яь склад а йоацаш Алхан-Кала яхача юрта юккъе йолча, хьалха автогараж хиннача тишача помещене лоаттаю. Из ше а тхов беха, пенаш Iохарца доладенна тиша я. Цун на-Iараш чIега а ца тохаш дух-хьал аьшка саьрг хьоарча-баь къайла латт, моллагIча саго хьаелла йиш йолаш.

Назрановски, Наурски, Гудермесски районий дуккха-ча боахамашка пестицидаш-ца гIулакх долча наха лаьр-хIа санитарно-бытови поме-щенеш е йоацаш я, е лерт-тIа вIаштIехьъяханза латт, кхоачамболлаш Iалашбаьбац нах дохьажах лорабара дол-ча барзкъашца. дохьажах лорабала нах Iомабеш, царна хьехаш йола гойтара агитаци яц, и. кх. дI.

Республика дукхагIдолча боахамашка, «Агропромхи-мия» объединеней базашка аммиачни селитра из улла-яра, лораяра, кийчъяра, цу-нах пайда эцара бокъонаш гIожа телхаю.

ДIахо пайда эца йиш йоа-цаш телха 10,8 тонн пести-цидаш я республика боаха-машка, цар Iалама зе дерг-доацаш лаьттах ехка дIаяха езаш. Из дош кхоачашдара мело ю.

Уж кхоачамбоацараш ма хулла сихагIа дIа а даьха, удобренеех, пестицидех пай-да эцилга тоаде деза.

М. ХАМАТХАНОВ.

СалоIаш бола нах Къулба-седерча форда чу лувча тIех-хьара йиш хургйола ахка хургдол теш дIадахачох? Малхбузерча Германерча «Штерн» яхача журнала хе-тачогIа иштта йола катастро-фа ца хилийта ийш я, на-гахьа санна Къулбаседер-ча фордаца ядача пач-чахьалкхенаша из цу кхера-мах баккхара гIулакхаш дой. Из ца дой Къулбаседа форд бIехбарах дуккха йола тюленеши чкъаьрийи довш санна царна тIехь нах бов болалургба. Наха боахаме деча балхашта тIагIолла хIанз экологически хьал толхадаьд ала йиш я теш-шаме.

Масала, Къулбаседа форд лорабарах ФРГ прави-тельствос яьча докладагIа хIара шера цу форда чу кхосс 11 эзар тонн гаргга даш, 28 эзар тонн цинк, 950 тонн мышъяк, 250 тонн кад-мий, 75 тонн ртуть. Кема-шеи бурув деттача плотфор-машеи цу чу дохийт 150 эзар тонн мехкдаьтта. Ше-рагара шерга форда тIа йоа-гаю 100 эзар тонн гаргга дохьаж доалла отходаш. Эко-логически хьал толхадара керттерчарех цхьа бахьан да форда тIа дохьаж доалла химически отходаш йоагаеш хиларагIа хий а атмосфера а бIехъяр.

СУРТА ТIА: укх тайпара (вертолета тIа а видеокамер-ца) Iилманхой гIерт мехкдаьт-тен кхыйола отходаши фор-да чу кховсаш йола ха лаца.

ТАСС фотохроника.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

Автокатастрофаша хIара шера бIаьш бола нах боабу. Уж ма хулла кIезиг1ьяр, нах кIезигагIа боабергболаш хIа-ма дар дунен дуккхача мех-кашка цIенхаштта оттаеча-рех цхьа проблема я. Наь-къашка хула транспортни ха-тараш кIезигдара никъ ма-лагIа ба? Специалисташта хетачогIа уж тоъал дукха да. Из да скорость лаьгIъяр, наькъаш тоадар, кхерамзлен тIехкараш дехкар, тIехьатет-та йиш йоаца новкъостал да-ра службаш ма могга дукха-гIа хилийтар, корта бохабу малар менна машин лалла ховшараште духьалара гIу-лакхаш чIоагIагIа дар. Къа-йле йоацаш да Малхбузерча Европа мехкашкеи США-и наькъашка зулам доалаш хилара керттера бахьан кор-та бохабу малараш меллилга хилар. Австре наькъашка зуламаш ца дувлийтара уп-равлене даьча тохкамаша яхачогIа цаI мара хилац корта бохабу малараш мен-на волча 700 водителах. Из иштта дале а корта бохабу малараш маларах даьнна да наькъашка хулача зуламех 12 процент дараш, хIаьта лохера Австри яхача — 27 процент. Швеце наькъашка боабаьча нахах хIара ворхI-лагIвар корта бохабу мала-раш менна болча водителий карагIа веннав. Кхы дикагIа дац гIулакх кхыча паччахь-алкхенашка а.

СУРТА ТIА: корта бохабу малараш менна водителаш бий хьожаш ба ФРГ наькъашка.

ТАСС фотохроника.

Китай керда эзар шу долалуш

Ха а ца йоаеш дунен хьал-ха латтача мехкашта тIехьа-кхер — иштта да адамаш кердача эзар шерага кхоача-ча хана Китайс шийна хьал-хашка оттадаьр.

Цунца дувзаденна Шанхае кIирагIа цкъа арадоалача «Дунен экономика вестник» яхачо кхераш дувцар Китай-неи дегIаяьхкача паччахьал-кхенаштеи юкъера юкъ дIахо а шерлуш хиларах. Из бакъ-ду реконструкцея дегIааха-рен Дунен халкъашта юкъер-ча банко араяьхача даннеша. 1960 шера КНР къаман про-дукт США-чул 460 миллиард доллар кIезигагIа хиннача метта 1985 шера из юкъ 3680 миллиард долларага кхоачаш шеръялар.

ТIехь - тIехьа дукхагIча китайцаша из бакъхилар кхе-таду. шоай мехка кхоане 1979 шера йолаенна рефор-ма дIахо кIоарглуш хиларца а ювз.

ХIанз реформа керттера дар да политически система эргаьккха тоаяр, эггара хьалха партийнии паччахьал-кхени органий функцеш къоа-стаяр.

КПК а китайски прави-тельства а структурера ба-къахьа ца хинна паралле-лизм, балха лоха эффектив-ность, шеръяь штаташ, бю-рократизм — уж я паччa-хьалкхен организацей функ-цеш дуккхача шерашкарча практике партийни органаша шоашка дIаэцарах хьахинна керттера проблемаш.

КПК XIII съезд хинначул тIехьагIа (1987 шера ок-тябрь) хьал хувцадала дола-лу. Паччахьалкхен органий болх шоаш беш хиннача пар-тийни учрежденеша шоай административни полномочеш дIалу е уж учрежденеша дIа-йоах.

ДIахо а къонъеш я лакхе-ра партийнии паччахьалкхени кулгалхой аппарат. ДIайоа-лаш латт валлалца кулгалде-ча гIулакха тIа саг латтара система.

КIезигъеш я правительст-венни аппарат. КНР Госсове-та система пхелагIа дакъа болхлой (10 эзар саг) адми-нистративни боацача балха тIа хьожабу. КIезигъю мини-стерстваши паччахьалкхен комитеташи. Царех цхьаяраш дакъа вIашагIтох. Масала, энергоресурсай керда мини-стерство хьаяьй кIора, мехк-даьтта, ядерни промышлен-носта министерстваш вIа-шагIтеха.

Уж гIулакхаш деш дукха-гIа бокъонаш лу доал дара лохерча звеношта, промыш-ленни предприятешта. Шоаш шоашта доал деш болх беш я езткъе итт эзарнел тIех-йола паччахьалкхен предпри-ятеш. Цар хIанз мехка вало-вой промышленни продукцех кховзткъе итт процент гаргга лу.

КНР Паччахьалкхен ста-тистически управлене данне-гIа, 1987 шу чакхдоалаш паччахьалкхен секторе 82 процент йола йоккхийи юк-къерен промышленни пред-приятеш, торговле 60 про-цент предприятеш подряда системага, боахама бехкто-кхама кхыча формашка яьхай.

«Дерригача халкъа руз-къан промышленни предпри-ятеех долча КНР ЗаконагIа» (укх шера тIайийцад из) зе деш йола предприятеш пач-чахьалкхено хьаллацац, уж дIайоах.

Мехка политически атмо-сферана демократизаци яро, экономика керда яккхаро ди-кадар ду. Бакъда, экономи-чески керда хувцамаш хи-ларца дувзаденна Китайна хьалхашка цIенхашттара про-блемаш а овтт. Масала, 1988 шера январь — июнь, бет-ташка маьхаш 13 процент лакхденнад, царех кхаь даь-къах ши дакъа китайски эко-номисташа инфляце чотагIа а лоархI. Реформа эггара ду-кхагIа хоалуш дола деш да из.

Цунца дувзаденна китай-ски реформа инициатор вол-ча Дэн Сяопина дукха ха йоаццаш белгалдаьккхар маь-хаш, алапи, инфляци санна дола дешаш цхьан къаьсттача кхерамца дувзаденна хилар. Кхерам ца хулаш диса йиш яц вай, нагахьа санна цхьан моттиге Iадда ца Iай, аьлар цо.

Хетаргахьа из ба а ба ре-форма хургдолча толамех ба-ла беза мах, КНР Госсовета премьера Ли Пэна аьлар: «Маьхий реформаца вай хаьдда а лоралуш а да. Цун программа тешаме а халкъо, предприятеша, обществас дIа-тIаэцаргйолаш а я».

Арахьарча дуненцара був-зам шербара политика дIахо шерлуш я — из я реформа эггара керттерчарех цхьа ас-пект. 1988 шу доладеннача хана денз берригача мехка дIаяьржай фордаца ухка лаьрххIа йола экономически зонаш дегIакхувлара керда стратеги. Цар дIалоаца мот-тиг шозза дукхагIа хиннай — кхо бIаь эзар квадратни ки-лометр.

КНР арахьарча торговле боарам укх шера хьалхарча ялх бетта 43 миллиард дол-ларага кхаьчар, е 1987 шера хиннaчул 22,4 процент ду-кхагIа. Арахьарча торговлера пассивни сальдо 1986 шера 6,4 миллиард доллар хинна-ча метте 1987 шера шин миллиард долларага кхоа-чаш лохъелар.

Из иштта дале а дукхагI-болча китайцаша кхетаду ка-рагIдаьннача толамаша гIад-бигарал саготагIа йола проб-лемаш шоай хилар. Цудухьа вовзаш волча китайски Iил-манхочо Цянь Сюесэна дукха ха йоаццаш аьлар: «Кхы ха йоае йиш яц. Нагахьа санна иштта хьал ира а хувцамаш делга тIехьатетта йиш йоа-цаш а хилар халкъа дIадов-зийта моге, тIаккха, шеко йоаццаш, китайски къам юкъара гIулакх дара кхота-денна хьалгIоттаргда цаI хинна».

Сюи ЛЭИ,
китайски журналист.
(Синьхуа—АПН).

МАШАРА НИКЪ ЧIОАГIБЕШ

ДIадаха кIира долалуча дийнахьа адамлено дездир ВIашагIкхийттача Къамий Организаце Ди. Традици а хинна дIаэтта ма хиллара, цу дийнахьа дIадоладелар гер-заш дIадахара тIехьарча гIу-лакхий КIира. Эггара ду-кхагIа викалаш юкъебоагIаш йола дунен халкъашта юкъе-ра форум ше хиларах тар-ра, боккха лоархIам болаш я ООН, адамленна тIалатта эггара бокккхагIбола кхерам — ядерни катастрофа кхерам дIабаккхара.

Укх шера къаьстта ший тайпара бахьанаш долаш яр дунен сообщество ООН Ди торжественни хьале дезде, белгалдаккха. Массанахьа дувцаш да ВIашагIкхийттача Къамий Организаци юха-дийнъяларах, машара никъ чIоагIбара цун болча лоар-хIамах. Хувцалуш латтача дунен чухьежа кизга да та-хан ООН. Къаьст-къаьста уйлаш йолаш бола викалаш цунна чубоагIача хана хала дар цунна вIашагIкхийттача къамий концепци практике чакхйоаккхаш хила. ХIанз оалаш долча, ООН юхадийнъ-еннай, яхача дешаша хьа-хьокх дунен халкъашта юкъе-ра климат тоаенналга, эгга-ра хьалха дунен практика керттерча участке — амери-кано-советски гIулакхашка а тоалуш. Реально ядерни герзаш дIадоахилга дIадола а даь, Москваи Вашингтони йолаелар регионални кон-фликташта йола блокадаш дIаяхара наькъаш лаха. ХIаьта цу тайпарча балхо ООН потенциал хьагучаьк-кхар, паргIато елар машара никъ чIоагIбара цун низ тIа-берзабе.

ВорхI шера наьха цIий Iоухийташ Иранаи Иракаи юкъе лаьтта тIом соцабаро, Афганистана гонахьара гIу-лакхаш политически наькъа-гIа тоадарах йола женевски соглашенеш яро къаьгга хьа-хьекхар мел беркате а пай-дане а хила йиш я цу орга-низаце барт беш юкъелатта-ра йола мисси. Укх шера цо даь кхы а кIезига дац дика гIулакхаш: йийкъача Кипра общинай кулгалхой диалог. Малхбузен Сахара хьакъе-хьарча ООН инициативана йола позитивни отклик, Кам-пучена гонахьара гIулакхаш политически наькъагIа тоада-ра бола болам, Корейски ах-гIайрен тIа йолаш йола проб-лемаш къоастаяр духьа ле-лаю контакташ, юххера а йиъ оагIорахьара Къулбехьен Африка хьакъехьа еш йола переговораш.

Итт шу да Намиби ший лоIаме хилара хьакъехьара ООН Кхерамзлен Совета ре-золюци кхоачаш ца еш лат-та. Из эггара тIехьара мохк ба, ЮАР бIуно оккупаци ярах лоала кIалкара ца боа-лаш юхебиса. Цудухьа ООН беркате долча укх шера, из дош къоастадара аьттув бо-ла хьалаш а хиннад ала йиш йолаш да. Ангола, ЮАР, Куба, США барт бечча дIа-тIакхаьчай къулбаафрикански бIу ангольски территоре тIа-ра арабаккхара, хIаьта ишт-та Ангола правительства де-харагIа, цу мехка гIо деш хинна кубински бIу цигара арабакккхара хьакъехьа а. Уж переговораш чакхъяхаро таро хулийтаргьяр Намиби ший лоIаме хилийтарен Ан-гола кхерамзле чIоагIъярен хьакъехьара ООН планаш кхоачашъе йолаялийта.

Укх деношка Москве бал-ха визитагIа вена хиннав МПЛА — къахьегама Пар-те председатель, Ангола президент Ж. Э. душ Сан-туш. Цунца хиннача вIашагI-кхетарашка советски оагIон-хьара дIахайтад континента Къулбехьа тIеххьара юхейи-са колониализмаи расизмаи чIоагIале йохаяра духьала лоаттабеча къовсама ше раь-за йолга.

В. ОВЧИННИКОВ.
(ТАСС).

«Сердало»-89

Хьамсара доттагIий! Чакхдоалаш латт хьатIадоагIача шера газеташи журналаши яздайтилга. Уж яздай-та йиш я бувзама отде-ленешка. «Союзпечата» агентствашка, предприя-тей, учреждeней, орга-низацей общественни распространител а ш к а гIолла.

Тахан оаха кепато-хаш йола «Абонемента» бланк шоана подпис-ка е аттагIа хургдолаш тох. Цу тIа йоазув деча хана жIарг оттадеш дIайоае еза газеташ хьанийде шун безам болча беттай номераш. Нийса дIаязъе еза ин-декс, адрес, тайпан цIи, инициалаш.

«Сердало» газет ше-ра яздайтара мах 4 со-ми 8 кепиги ба. Из а дIаязбе беза абонемен-та тIа. Цхьаккха огра-ничени йоацаш яздай-та йиш я газет. Блан-ки, цу тIа мел эша йоа-зош даьчул тIехьагIа, газет яздайтарах доа-гIа ахчеи кепайоазон общественни распро-странителага е шоаш дахача моттига гарга-гIа йолча бувзама от-делене дIачудала деза, цига цунна йоаггIаш йола оформлени ергйо-лаш.

«СА БЕРАШ ШОАЙ ДАЬХЕНЕ ДАХАРГДОЛАШ»...

Цун цIи дерригача дунена дIаяйзар Туниса гаьна доаццаш Ясир Арафата аьтта оагIув бола, Палестина му-къаяккхара Организаце (ООП) вовзаш вола деятель вола цун мар Абу Джихад цу апрельски сарахьа израиль-ски диверсанташа вийча.

Умм Джихада (Интисар зир оалаш йовз из къов-сам лоаттабеча соратникашта юкъе), цу хозача 47 шу долча кхалсага, ялх бера наьна вахар духхьала жеро хиларца соцаш дац. Из палестински кулгалхо а я.

«Панорама» яхача итальянски журнала корреспонден-та Кьяре Валентинена цо енна интервью йоалаю оаха читателашта (кIеззиг-дукха лоацъяь).

— Интисар, хье бер до-лаш хинна ха дагайоагIий хьона?

— Эггара хьалха сона диц ца луш дисар да апельсина гаьна зизай хьадж йоагIача тхоай цIенна гонахьа даь ловзараш, тхона юхе яьхача кхыча йиIигашца форда йис-те гIомар тIа ловза ахар. Бакъда, геттара сиха дагадох унзара а низ беш а хинна кхыдараш. Сона дагабоагIа мятежникаш лех яхаш бахьа-наш а доахаш бийсана цIагIа чулелхаш хинна израильски салтий. ЦIаккха а политика ца лелаеш хиннача са даьна еттар цар, мебель йохайора, диванаш эттIабора. ХIаьта цу ханна улицагIа ювлача топий таташ хьахозар. Дук-кхабараш боабора. Уж бовш хиннараш тха доттагIий, бов-заш бола нах бар. ХIаьта со 14 шу даьнна яр, со бер долаш хинна ха дIаяьннай.

— Хьан эзай хьо духьалъ-оттара болама юкъе?

— Сай нийсархоша. Хула хIамаш бе-башха ца хеташ хила йиш йоацилга кхетадо-ра оаха. Дукха ха яьккхар дас цхьаккха хIама ца ховш. Апельсинаш чуйолаш аз ле-ладеча тускар чу цкъа ший-на гранаташ бIаргаяйна йол-лаше а. нанас дIааланзар. Наннеи йоIаеи юкъе хулаш ма хиллара, тхо шиъ барта, вIаши тешаш яр. Цо хIама дIаалацар, цкъаза со е тар-лургхилар.. дагадехача, кор-загIъяьле хьовзаш хинна яле а.

— Духьалъоттара болама гранаташ яхьарал совгIа кхы фу де йиш яр хьа ханнара йолча йиIига?

— Юххьанца цхьа доккха доаца гIулакхаш кхоачашло-ра аз. Цкъа сарахьа тха со-бране вера болама кулгалхо-ех цаI, со цец а йоалаш, из кулгалхо мукъагIа хиннавар дуккхача хана денз сона бIарга ца вайна са даь веший воI. — Халиль Вазир, хург-вола Абу Джихад. Цун дук-кха йола къайлагIа инструк-цеш дIатела йолаелар со. ИIаьххача хана боламаи Га-за организацеи кулгалхошта юкъе бувзам лоаттабир аз.

— Кхы фу хувцаденнад хьа вахаре Абу Джихадаца вIашагIкхийттачул тIехьагIа?

— Долла хIама а хувца-деннад. Хьахиннад из везава-лар, тхо шаккъе а тешача, гIулакха со тешаме хилар тха вахара дIакъаста йиш йоаца дакъа а хинна дIаэт-тад. Из сона йоккха дегаIоз, доккха ираз денна аз хержа хIама да.

— Мараца политически барта доацаш хIама хинна-дий шун?

— Хиннад, цкъа, масала, Иордан хи йисте Малхбузер-ча оагIорахьа палестински паччахьалкхе хьае йолча итт пунктах латтача програм-ма деша хьакъехьа. Сона цох хийтар из дерригa а тхоай историчeски бокъонаш оаха ютилга. Са маро лер-хIар цох хьаькъалера реше-ни. Кулгалдеча органий засе-данешка нах болчча къийсар оаха из.

— ХIаьта хIанз фу хет хьона цу пунктах?

— Абу Джихад бакълувш хиннав.

— Тунисе цу бийсана хинначох фу дагадоагIа хьо-на.

— Бийсана со меттара гIоттаеш са аькхдахар, йизза кIур латта, цIий Iодаха ка-бинет, цхьа къорача сатеме Абу Джихада герз детташ хинна уж берригa нах, хIана аьлча доала тата хозаргдоа-цаш глушителаш йолаш дар цар герз, хIаьта цул тIе-хьагIа тха зIамигача бера Нидала маьнгелга тIа гIолла теха автомат. Дукха денош даьхар аз цул тIехьагIа мотт сеца, йист ца хулалуш.

— ТIехьа тIайоагIача ха-на фу хиларга дог доахаш я хьо?

— Аз дог доах, со теш са бераш машаре шоай даьхе-не дахаргхиларах, байнараш дIабохка са халкъа лаьтта хургхиларах. Со теш царел кIезигагIа лоархIам бола хIамаш а, масала, истореца гIулакх хила сайна ха хург-хиларах а. Йиш йола ха эт-тача деша ма яьгIайий со, маьре яхачул тIехьагIа дукха ха яьлча диплом ма ийцайий аз. Кхы цхьаькханех а теш со, берригача наьха а санна, сай паспорт хургхиларах. Уж санна дола моллагIа хIамаш хила йиш йоацаш лархIа хIа-на доагIа аз?

(АПН).

Хьахоададу моттиг

Ф. СП-1

Министерство связи СССР
«Союзпечать»

АБОНЕМЕНТ на газету 54673. (индекс издания)

«СЕРДАЛО» Количество комплектов 1

на 1988 год по месяцам:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12

Куда (почтовый индекс) (адрес)

Кому (фамилия, инициалы)

Доставочная карточка

ПВ место литер на газету 54673. (индекс издания)

«СЕРДАЛО»

Стоимость подписки ___ руб. ___ коп. переадресовки ___ руб. ___ коп. Колич. комп. 1

на 1988 год по месяцам:

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12

Куда (почтовый индекс) (адрес)

Кому (фамилия, инициалы)

ХЬАМСАРА ГАЗЕТ ДЕШАРАШ!

Газет яздайта йиш йола ха 15 ноябре чакхйоал. Цудухьа, диц ма далийта ханнахьа шоашта «Сердало» яздайтилга. Шера из яздайтара мах 4 соми 8 кеп. Газета индекс 54673